

Na osnovu člana 35. stav 1. tačka 1.1. Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo kao i člana 1. stav 1. i član 8. Zakona br. 04/L-155 o platnom sistemu, Odbor Centralne banke Republike Kosovo, na sastanku održanom 31. avgusta 2023. godine, usvojio je ovu:

UREDBU O MEĐUNBANKARSKOM PLATNOM SISTEMU KOSOVA

Član 1.

Svrha i delokrug

1. Svrha ove uredbe je utvrđivanje pravila i postupaka za rad međubankarskog platnog sistema Kosova.
2. Subjekti sprovođenja ove uredbe su učesnici u međubankarskom platnom sistemu Kosova.

Član 2.

Definicije

1. Za sprovođenje ove uredbe, donji izrazi imaju sledeća značenja:
  - 1.1. **Banka** -podrazumeva subjekta koji je definisan Zakonom o bankama;
  - 1.2. **Banka nalogodavac** – podrazumeva banku koja šalje nalog za plaćanje za zaduženje svog računa u KIPS sistemu;
  - 1.3. **Korisnička banka** – podrazumeva banku koja prima nalog za plaćanje za kreditiranje svog računa u KIPS-u;
  - 1.4. **CBK** – podrazumeva Centralnu banku Republike Kosovo;
  - 1.5. **BIS (Bank for International Settlement)** – podrazumeva međunarodnu banku za izmirenje;
  - 1.6. **ATS (Automated Transfer System)** – podrazumeva međubankarski platni sistem, koji obuhvata komponentu RTGS i ACH;
  - 1.7. **ACH (Automated Clearing House)**– podrazumeva automatski međubankarski klirinški sistem za male vrednosti realizovan po sesijama i izmirenje na neto osnovi;
  - 1.8. **Rok trajanja** - podrazumeva bankarski dan na koji je izvršena transakcija plaćanja;
  - 1.9. **OIT** – podrazumeva Odeljenje za informacione tehnologije u CBK;
  - 1.10. **OPS** – podrazumeva Odsek za platne sisteme u CBK;

- 1.11. **OOPS** – podrazumeva Odsek operacije platnih sistema u CBK;
- 1.12. **EUR**– podrazumeva EURO valutu;
- 1.13. **E-token** – podrazumeva se uređaj koji nosi integrisani čip sa memorijom i/ ili funkcijama procesora i sertifikatom;
- 1.14. **Gridlock**– podrazumeva situaciju zastoja koja nastaje kod prenosa sredstava ili hartija od vrednosti u kojoj neizvršenje naloga za plaćanje (zbog nedovoljnih sredstava) blokira izvršenje niz drugih plaćanja, po nalogu drugih učesnika sistema;
- 1.15. **Sistem plaćanja** - podrazumeva skup bankarskih instrumenata, postupaka kao i sistema međubankarskih transakcija koji obezbeđuju promet novca;
- 1.16. **KIPS (Kosovo Interbank Payment System)** – podrazumeva međubankarski platni sistem u Republici Kosovo;
- 1.17. **Centar za kontinuitet poslovanja** - podrazumeva hardversku i softversku celinu koja služi u hitnim, vanrednim situacijama kada primarni sistem ne radi;
- 1.18. **ISO** – podrazumeva Međunarodnu organizaciju za standardizaciju;
- 1.19. **PAT** – podrazumeva automatsku obradu transfera;
- 1.20. **BIC (Bank Identification Code)** – podrazumeva identifikacioni kôd institucija koje učestvuju u KIPS-u;
- 1.21. **ILF (Intraday Liquidity Facility)** – podrazumeva podršku likvidnosti u toku dana;
- 1.22. **Likvidnost** – podrazumeva mogućnost plaćanja učesnika u sistemu KIPS;
- 1.23. **Klijent**– podrazumeva vlasnika računa u banci;
- 1.24. **Transakcija plaćanja** – podrazumeva radnju koju je pokrenuo platilac ili primalac plaćanja, za deponovanje, transfer ili podizanje novca bez obzira na neku dotičnu obavezu između platioca i primaoca plaćanja;
- 1.25. **FIFO (First in - First out)** – podrazumeva princip kojim se nalog za plaćanje stavlja u red, u zavisnosti od trenutka dolaska u sistem i gde se prvi namiruje onaj nalog za plaćanje koji je stigao prvi u red;
- 1.26. **Dovoljna sredstva** - podrazumeva neto raspoloživa sredstva na računu za izmirenje učesnika u sistemu KIPS, nakon neto izmirenja transakcija plaćanja;
- 1.27. **RTGS (Real Time Gross Settlement System)** – podrazumeva sistem bruto izmirenja velikih i hitnih plaćanja u realnom vremenu.
- 1.28. **PO (Payment Originator)** – podrazumeva ručnu registraciju transakcija od strane institucije koja nalaže plaćanje na komponentu zasnovanu na internet KIPS-a;
- 1.29. **Izmirenje**- podrazumeva radnju otplate obaveza putem transfera sredstava, hartija od vrednosti ili drugih finansijskih instrumenata između dve ili više strana;
- 1.30. **Račun za izmirenje** - podrazumeva račun učesnika u KIPS-u koji se koristi za držanje sredstava za izmirenje plaćanja između učesnika u sistemu;
- 1.31. **Log fajl** - podrazumeva opisani istorijat radnog dana u sistemu KIPS;

- 1.32. **Početni rez** - podrazumeva maksimalni rok definisan u rasporedu rada u sistemu KIPS za prijem plaćanja za klijente;
- 1.33. **Poslednji rez** - podrazumeva maksimalni rok definisan rasporedu rada u sistemu KIPS za prijem plaćanja banka- banka;
- 1.34. **Rezervna kopija (backup)**- podrazumeva postupak čuvanja rezervne kopije KIPS-a;
- 1.35. **Gateway**- podrazumeva modula koji omogućava automatsku razmenu poruka između KIPS sistema i osnovnih sistema učesnika;
- 1.36. **Učesnici u sistemu** – podrazumeva člana platnog sistema za kliring ili izmirenja hartija od vrednosti ili stranu u sporazumu, koji uspostavlja sistem;
- 1.37. **Direktni učesnik** – podrazumeva učesnika u KIPS-u, koji može obavljati sve aktivnosti dozvoljene u sistemu bez korišćenja bilo kakvog posrednika;
- 1.38. **Indirektni učesnik** – podrazumeva učesnika u KIPS-u, koji koristi direktnog učesnika, kao posrednika za obavljanje neke od aktivnosti dozvoljenih u sistemu;
- 1.39. **Radni dan sistema**– podrazumeva dan ili deo tog dana tokom kojeg su učesnici u sistemu otvoreni za prijem, obradu i transfer transakcija plaćanja;
- 1.40. **Netiranje** - podrazumeva utvrđivanje neto obaveza plaćanja ili utvrđivanje konačne neto vrednosti obaveza izmirenja između dva ili više učesnika u platnom sistemu;
- 1.41. **Izmirenje neto naloga** – podrazumeva neto izmirenje transakcija plaćanja iz komponente ACH putem kliring sesija;
- 1.42. **Kliring** – podrazumeva proces prenosa, poravnanja, potvrđivanja naloga za prenos sredstava i hartija od vrednosti pre izmirenja i obuhvata netiranje naloga za plaćanje i stvaranje konačnih pozicija za njihovo izmirenje;
- 1.43. **Nalog** - podrazumeva pismenu preporuku izdatu od strane Izvršnog odbora CBK-a;
- 1.44. **VPN (Virtual Private Network)** – podrazumeva domaću mrežu koja se koristi isključivo od učesnika u sistemu KIPS-a;
- 1.45. **Računar** - podrazumeva računara preko kojeg učesnici prate odgovarajuća plaćanja i upravljaju njihovim redom;
- 1.46. **SRK** –označava Sistem računovodstvenog registra;
- 1.47. **Nalog za plaćanje** - podrazumeva svaki nalog platioca ili primaoca plaćanja dato svojoj instituciji plaćanja gde se zahteva izvršenje transakcije plaćanja.

Član 3.

Organizovanje i uređivanje međubankarskog platnog sistema

1. Uloga CBK-a u uređivanju međubankarskog platnog sistema - KIPS je kao u nastavku:
  - 1.1. CBK je vlasnica, upravlja i nadgleda međubankarski platni sistem kao i učestvuje u kliringu i izmirenje za plaćanja koja proističu iz svoje operativne aktivnosti.
  - 1.2. CBK upravlja računima za izmirenje, nudi dnevne zajmove za likvidnost kao i olakšice za osiguranje efikasnih i stabilnih sistema kliringa i plaćanja.

- 1.3. Izrađuje nacрте podzakonskih akata kojima se obezbeđuje rad i bezbednost platnog sistema.
- 1.4. Prima nove učesnike u KIPS-u ili menja sačuvane informacije o učesnicima u KIPS-u.
- 1.5. Otvara i vodi račune za izmirenje, vodi proces u svojstvu agenta za izmirenje.
- 1.6. Potpisuje ugovor sa učesnicima KIPS-a.
- 1.7. Odlučuje o privremenom ograničenju i obustavljanju pristupa učesniku u sistem.
- 1.8. Obezbeđuje unapređenje KIPS-a u skladu sa sledećim standardima:
  - 1.8.1. Principima BIS-a o netiranju i principi infrastrukture finansijskih tržišta Komiteta za platne sisteme;
  - 1.8.2. Međunarodnoj organizaciji za standarde (ISO) 20022;
  - 1.8.3. Principima i standardima izdatim od strane Centralne banke Evrope u vezi sa platnim sistemima.

Član 4.

Upravljanje i rad međubankarskog platnog sistema

1. CBK održava rad KIPS-a, omogućavajući učesnicima pristup sistemu u skladu sa radnim vremenom sistema.
2. Određuje planove za hitne situacije koji obezbeđuju blagovremeno ispunjenje dnevnih procesa sistema, u nepredviđenim okolnostima.
3. Upravlja sistemom obezbeđujući učesnicima jednak pristup na osnovu bezbednih mehanizama za zaštitu pristupa njemu, za proveru pošiljaoca naloga za plaćanje, za zaštitu pouzdanosti i poverljivosti informacija koje prima i čuva KIPS.
4. Utvrđuje dnevne postupke otvaranja-zatvaranja, arhiviranja i rezervnih kopija sistema.
5. Određuje radno vreme u KIPS.
6. Utvrđuje obuhvaćanje učesnika u sistem i vodi postupke članstva i sertifikacije novog učesnika u sistemu.
7. Upravlja bezbednošću sistema.
8. Prati međubankarski platni sistem a posebno:
  - 8.1. radno stanje sistema;
  - 8.2. izmirenje plaćanja;
  - 8.3. veze KIPS-a sa drugim sistemima;
  - 8.4. stanje slanja/prijema poruka transakcija plaćanja;
  - 8.5. stanje VPN veza;
  - 8.6. status svakog tehničkog računa i neto pozicija u bilo koje vreme;
  - 8.7. uvezene platne poruke i njihov status;
  - 8.8. stanje računa za izmirenje učesnika;
  - 8.9. uplate izvršene sa/na račun;

8.10. transakcije plaćanja koja čekaju u red učesnika.

Član 5.

Nadzor međubankarskog platnog sistema na Kosovu

1. U okviru rada nadzora međubankarskog platnog sistema, CBK:
  - 1.1. Procenjuje i analizira trenutno stanje sistema i rizike povezane sa sistemom u cilju poboljšanja sistema i povećanja efikasnosti, pouzdanosti, bezbednosti i stabilnosti međubankarskog platnog sistema.
  - 1.2. Izdaje uredbe i metodologije za smanjenje sistemskog rizika u skladu sa principima i preporukama za sistematske važne sisteme.
  - 1.3. Sprovodi istraživanja u oblasti sistema plaćanja i izmirenja u cilju razvoja sistema.
  - 1.4. Interveniše u razvoj KIPS-a putem:
    - 1.4.1. saradnje sa učesnicima i drugim organima u ovoj oblasti;
    - 1.4.2. koordiniranja aktivnosti učesnika sistema;
    - 1.4.3. potrebnih sistemskih promena koje su u skladu sa ciljevima bezbednosti i efikasnosti, kao i
    - 1.4.4. upravljanja u vanrednim situacijama, gde analizira uzroke, tehničke ili radne karakteristike kao i uticaje na platni i finansijski sistem.

Član 6.

Međubankarski platni sistem i njegove komponente

1. KIPS je automatizovani sistem za obradu međubankarskih platnih transakcija u Republici Kosovo.
2. KIPS obezbeđuje izmirenje na bruto osnovi pojedinačnih i hitnih plaćanja, izmirenje neto pozicija za grupne naloge za prenos i izmirenje hartija od vrednosti primljenih od sistema računovodstvenog registra (SRK) u CBK-u.
3. Centralni sistem KIPS-a, obuhvata:
  - 3.1. komponentu RTGS - "Settlement", za obradu plaćanja velikih vrednosti i hitnih plaćanja;
  - 3.2. komponentu ACH - "Clearing", za obradu plaćanja male vrednosti;
  - 3.3. komponentu PO, za ručnu registraciju plaćanja, u slučaju kvara komponente „Gateway“ za automatsko povezivanje učesnika sa KIPS-om.
4. KIPS omogućava razmenu poruka naloga za transfer prema međunarodnom standardu ISO 20022 putem dvostruke mrežne veze VPN.
5. Razmena poruka o transakcijama plaćanja između učesnika i KIPS-a omogućena je preko:
  - 5.1. gateway-a, za automatsku razmenu poruka između KIPS-a i osnovnog sistema učesnika;
  - 5.2. radnih stanica (računara), za povezivanje učesnika u KIPS preko veb pretraživača.

Član 7.

Informacije iz međubankarskog platnog sistema

1. KIPS obezbeđuje informacije u realnom vremenu učesnicima u vezi sa:
  - 1.1. pozicijom likvidnosti u CBK;
  - 1.2. vrednošću i obimu pojedinačnih i grupnih platnih transakcija izmirenih za svakog učesnika;
  - 1.3. spiskom pojedinačnih i grupnih platnih transakcija koje čekaju na izvršenje;
  - 1.4. dovoljnim sredstvima za račun izmirenja;
  - 1.5. sadržajem pojedinačnih i grupnih fajlova transakcija plaćanja;
  - 1.6. neto pozicijom za izmirenje plaćanja od ACH;
  - 1.7. korisnicima registrovanih u KIPS-u i njihova delatnost;
  - 1.8. radnim vremenom KIPS-a i sesije kliringa.
2. Svaki učesnik je odgovoran za praćenje otplate izmirenja poslatih tokom dana, a CBK neće biti odgovorna za gubitke uzrokovane nepažnjom učesnika za praćenje i upravljanje transakcijama na čekanju ili onim odbijenim.

Član 8.

Izmirenje i izvršenje transakcija plaćanja putem RTGS-a

1. Preko komponente RTGS, izmirenje se vrši u evrima i neograničenoj vrednosti:
  - 1.1. transakcije plaćanja na i sa računa clijenata učesnika u sistemu;
  - 1.2. transakcije između učesnika, što podrazumeva transakciju naloženu direktno za drugog učesnika;
  - 1.3. neto kliring transakcije iz komponente ACH;
  - 1.4. transakcije sa hartijama od vrednosti i one za dnevnu podršku likvidnosti (ILF);
  - 1.5. zahtevi za izmirenje iz drugih platnih sistema;
  - 1.6. transakcija plaćanja za podizanje gotovine;
  - 1.7. međunarodne transakcije plaćanja pokrenute od banaka sa njihovih računa u CBK-u;
  - 1.8. transakcije plaćanja koje se odnose na kamate i tarife koje primenjuje CBK.
2. Izmirenje transakcije plaćanja se vrši odmah nakon što dobije status „registrovana“ u sistemu KIPS.
3. Smatra se da transakcija plaćanja dobije status „registrovana“ kada prođe sve korake provere tehničke važnosti i važi za izmirenje kao i da ima dovoljno sredstava na odgovarajućem računu za izmirenje poravnanje učesnika nalogodavca. U trenutku kada dobije status „registrovana“, transakcija plaćanja se smatra neopozivom.
4. Izmirenje transakcije se vrši odmah nakon registrovanja u KIPS-u, u slučaju da učesnici obezbede dovoljan iznos sredstava za pokrivanje izmirenja. Ukoliko učesnik nalogodavac nema dovoljno sredstava na računu za izmirenje, transakcija plaćanja će biti stavljena na listu čekanja.

5. Postupci za izmirenje plaćanja na čekanju, za učesnike ili operatere koji su u toku stečaja, uređeni su članom 19. Zakona br. 04/L-155 o platnom sistemu.
6. Povlačenje transakcija plaćanja se ne može izvršiti nakon izvršenja izmirenja iste i slanja poruke kod primaoca. U ovom slučaju, zahtev za vraćanje može podneti samo primalac.
7. Za svaku transakciju koju učesnici šalju RTGS-u, KIPS će potvrditi i obavestiti učesnika o prihvatanju ili odbijanju iste.
8. Transakcije koje prihvata KIPS izvršavaju se na dan važenja.
9. KIPS prima transakcije plaćanja sa sledećim datumom važenja do pet (5) radnih dana od datuma slanja transakcije.
10. Transakcije plaćanja sa istim datumom važenja kao i radni dan na koji su poslate i primljene od strane KIPS-a izvršavaju se istog dana.
11. Ostale transakcije plaćanja primljene od KIPS-a se čuvaju sve dok radni dan KIPS-a ne poklopi se sa datumom važenja koji je naveo učesnik.
12. Ukoliko rok važenja nije radni dan u KIPS-u, KIPS odbija transakcije plaćanja primljene za taj dan.
13. Banka nalogodavac izvršava transakciju plaćanja RTGS u KIPS-u, u roku od 15 minuta nakon što je tu transakciju inicirao platilac, izuzev plaćanja koja, na osnovu dotičnih postupaka zahtevaju posebne provere i ovlašćenja čije izvršenje može biti odloženo, ali ne duže od 60 minuta.

Član 9.

Izvršenje plaćanja preko ACH-a

1. Kroz ACH komponentu, izvršava se kliring samo za grupne transakcije plaćanja, koje:
  - 1.1. imaju vrednost do 10.000,00 evra. Ovo ograničenje ne važi za tip masovnih plaćanja (plaćanja UNIREF-om) i na Kos Giro;
  - 1.2. su digitalno potpisane i formatirane u skladu sa formatom ISO20022.
2. Učesnici šalju transakcije plaćanja u ACH sistem u vidu grupisanih poruka prema standardu ISO 20022.
3. ACH sistem obrađuje plaćanja u grupama, a sastav grupe transakcija plaćanja može biti:
  - 3.1. transakcija plaćanja male vrednosti (kreditni transfer, iniciran od banke nalogodavca);
  - 3.2. direktno zaduživanje (transfer zaduženja, iniciran od strane korisničke banke);
  - 3.3. odbijanje direktnih zaduženja.
4. Sve transakcije plaćanja grupe imaju isti datum važenja i isti tip plaćanja.
5. Učesnik obezbeđuje dovoljna sredstva na svom računu za izmirenje tako da se neto transakcija izmirenja koju generiše ACH izmiruje se odmah na kraju svake sesije kliringa. Grupa transakcija plaćanja koja se izmiri tokom sesije kliringa ne može se povući (otkazati).

Član 10.

Poravnanje, pristup podacima i izveštavanje

1. KIPS čuva log fajlove u periodu od 12 meseci.
2. U operativnoj bazi podataka KIPS-a, učesnici imaju pristup samo podacima starim između jedne (1) i dve (2) godine. Na kraju svake kalendarske godine, podaci iz prethodne godine biće uklonjeni iz operativne baze KIPS-a.
3. CBK, na zahtev učesnika, u roku od pet (5) radnih dana od dana podnošenja zahteva, priprema informativni izveštaj o traženim podacima za period raniji od gore navedenog roka.
4. KIPS proizvodi zbirne izveštaje o poravnanju na kraju svakog radnog dana.
5. KIPS pruža operativne izveštaje tokom celog radnog dana, koje CBK i drugi učesnici mogu koristiti u svrhu kontrole.
6. Sadržaj izveštaja i način njihovog korišćenja opisani su u korisničkom priručniku za sistem koji se obezbedi od proizvođača KIPS-a.
7. CBK izdaje zbirne izveštaje automatski iz baze podataka KIPS-a u bilo koje vreme i u tu svrhu ima pristup svim podacima o učesnicima.

Član 11.

Učesnici u međubankarskom platnom sistemu

1. Učesnici kliringa i izmirenja u KIPS-u su:
  - 1.1. CBK;
  - 1.2. komercijalne banke;
  - 1.3. Trezor – Ministarstvo finansija, rada i transfera;
  - 1.4. Kosovski penzioni fond;
  - 1.5. operater platnih sistema licenciran od CBK-a;
  - 1.6. nebankarske finansijske institucije ovlašćene od CBK-a za pružanje platnih usluga i izdavanje elektronskog novca (platne institucije i institucije za elektronski novac);
  - 1.7. Fond zdravstvenog osiguranja.
2. Učešće subjekata iz pod-stavova 1.6 i 1.7. ovog člana podleže odobrenju CBK-a na osnovu važećeg zakonodavstva.

Član 12.

Članstvo u međubankarskom platnom sistemu

1. Učesnici moraju ispuniti sledeće uslove za članstvo u KIPS-u:
  - 1.1. treba izradili interna pravila poslovanja za učešće u KIPS-u;
  - 1.2. treba imati kvalifikovano i obučeno osoblje za rad KIPS-a;
  - 1.3. treba imati završene sve tehničke pripreme za komunikaciju sa sistemom KIPS-a, predviđene pravilima CBK-a i dokumentacijom KIPS-a;

- 1.4. treba imati opremljeni BIC-om koji se izdaje od SWIFT-a;
- 1.5. treba imati otvoren bankovni račun u Centralnoj banci;
- 1.6. treba potpisati pismo saglasnosti za učešće u KIPS-u, aneks 1. ove uredbe;
- 1.7. treba učestvovati u KIPS samo preko centralnih kancelarija i centara za neprekidno poslovanje.

Član 13.

Postupak za članstvo u međubankarskom platnom sistemu

1. Institucija podnosi pismeni zahtev za članstvo u KIPS-u, u okviru CBK-a.
2. CBK razmatra zahtev institucije u roku od 30 radnih dana nakon kompletiranja dokumentacije u skladu sa zahtevima CBK-a.
3. U slučaju usvajanja zahteva, CBK, u roku od jedne (1) nedelje od dana usvajanja, obaveštava instituciju o sadržaju ove uredbe kao i o minimalnim tehničkim zahtevima koje mora da ispuni u skladu sa smernicama i standardima KIPS-a.
4. CBK u saradnji sa institucijom definiše i sprovodi postupke članstva.
5. CBK obučava i organizuje testove za korisnike institucije.
6. Institucija za učešće popunjava odgovarajuću prijavu i potpisuje pismo saglasnosti za učešće u KIPS.
7. CBK obavlja svoje radnje za upis učesnika u KIPS-u kao i kreiranje korisnika i isporuku sigurnosnih uređaja (e-tokena) za učesnika.
8. CBK će obavestiti sve učesnike KIPS-a o imenu, tačnoj adresi (BIC kôd) novog učesnika, kao i datumu kada će pomenutom učesniku biti odobren pristup KIPS-u, deset (10) dana rada pre početka aktivnosti.
9. BKK obezbeđuje VPN vezu i potrebnu opremu.
10. Svaki učesnik u slučaju spajanja, podele, promene imena ili u slučaju bilo koje druge promene u informacijama koje se zahtevaju u pismu saglasnosti, odmah će obavestiti i dati CBK-u informacije zatražene za promenu.

Član 14.

Privremeno ograničenje u međubankarskom platnom sistemu

1. CBK mora privremeno da ograniči učesnika u KIPS-u, u slučaju kada se proverava nesposobnost učesnika da izvrši zahtev za otplatu.
2. Nakon postavljanja ograničenja za učesnika, isti može pristupiti sistemu, ali ne može izmirivati uplate od drugih učesnika/za druge učesnike.
3. CBK odlučuje da ukloni ograničenja nametnuta kada učesnik obezbedi na svom računu za izmirenje dovoljno sredstava da ispuni sve obaveze u KIPS-u.
4. CBK službenim pismom odmah obaveštava učesnike o uklanjanju ograničenja.

Član 15.

Obustava pristupa učesniku međubankarskom platnom sistemu

1. CBK mora obustaviti pristup učesniku KIPS-u, u slučaju da:
  - 1.1. učesnik ne obezbedi dovoljna sredstva do sledećeg dana od dana kada je dobio obaveštenje o privremenom ograničenju pristupa KIPS-u u skladu sa članom 14. ove uredbe;
  - 1.2. primeti da dalji pristup sistemu od strane učesnika može predstavljati pretnju za održavanje stabilnosti finansijskog sistema;
  - 1.3. učesnik ne postupi po zahtevu za učešće ili prekrši obaveze definisane ovom uredbom;
2. CBK obaveštava direktne učesnike KIPS-a o odluci da obustavlja pristup učesniku KIPS-a službenim pismom.
3. Učesnik, čiji je pristup KIPS-u obustavljen prema ovom članu, nema pravo da učestvuje u KIPS-u, ali i dalje ima pravo pristupa svojim podacima van sistema putem zahteva CBK-u.
4. Obustava učesnika će odmah zamrzavati njegov/njen računa za plaćanje ili bilo kog računa za izmirenje pod njegovom/njenom kontrolom.
5. Učesnik može zatražiti obustavu kada zbog privremenih tehničkih ili operativnih problema smatra da privremeno nije u mogućnosti da ispuni svoje obaveze iz ove uredbe.
6. CBK neće imati nikakvu odgovornost prema bilo kom učesniku za bilo koji gubitak, štetu, troškove, odgovornosti ili potraživanje u vezi sa obustavom učesnika.
7. CBK odlučuje da ukine obustavu kada učesnik obezbedi na svom računu za izmirenje dovoljna sredstva za ispunjenje svih svojih obaveza u KIPS-u, ili ispuni uslove koji su doveli do obustave učešća.
8. CBK odmah obaveštava učesnike o ukidanju obustave.

Član 16.

Isključenje učesnika iz međubankarskog platnog sistema

1. CBK odlučuje o isključenju učesnika iz KIPS sistema, u sledećim slučajevima:
  - 1.1. na pismeni zahtev samog učesnika i nakon odobrenja od strane CBK-a;
  - 1.2. učesnik se pridruži jednoj ili više banaka;
  - 1.3. učesnik kome je obustavljen pristup KIPS-u ne obezbeđuje dovoljno sredstava na svom računu za izmirenje sledećeg dana posle dana obustave;
  - 1.4. učesnik ne poštuje odredbe ove uredbe;
  - 1.5. učesnik se stavlja u proces likvidacije i CBK mu oduzima licencu;
  - 1.6. učesnik ne koristi KIPS sistem za slanje ili primanje transakcija plaćanja u roku od dvanaest (12) meseci.
2. CBK obaveštava učesnika zvaničnim pismom za odluku o isključivanju iz KIPS-a.
3. CBK zatvara račun isključenog učesnika.

Član 17.

Obaveze učesnika u međubankarskom platnom sistemu

1. Sprovoditi pravila i postupke KIPS-a.
2. Pristupiti KIPS-u u bilo koje vreme tokom dana rada, poštujući radno vreme.
3. Upravlјati svojim lokalnim sistemima kako bi osigurali kontinuitet i isporuku transakcija plaćanja u KIPS.
4. Ne dozvolјavati privremenom ili spolјnom osoblјu da radi u KIPS.
5. Obaveštavati odmah CBK u slučaju kretanja osoblјa za poništenje sertifikata korisnika koji je radio u KIPS-u.
6. Izraditi interne postupke za bezbednost i zaštitu sistema, uključujući organizacione postupke (lјudske resurse i računarsku opremu), u skladu sa odredbama ove uredbe.
7. Odmah priјaviti CBK-u sve uočene ili sumnjive bezbednosne nepravilnosti u KIPS-u.
8. Kanalisati uplate u KIPS, samo na osnovu važećeg opravdanog dokumenta ili elektronskih činjenica.
9. Obezbediti integritet transakcija plaćanja i pristup korisnika u okviru odgovarajućih institucija:
  - 9.1. preciziranjem lokacije za primarni i sekundarni pristup (backup) KIPS-u, samo tamo gde postoje odgovarajući uslovi za digitalne i telekomunikacione alate kao i obezbeđivanje da rad KIPS-a neće biti podloжан prekidima ili smetnjama izazvanim unutrašnjim ili spolјnim faktorima;
  - 9.2. sprovođenjem principa „četiri oka” za autorizaciju transakcije plaćanja, obezbeđivanjem različitih korisnika za uključivanje podataka i njihovo odobrenje;
  - 9.3. vršenjem postupka identifikacije u svakoj komunikacijskoj vezi između njihovih internih sistema i KIPS-a;
  - 9.4. podleganjem kontrole od nadzornog osoblјa za sve odbijene, popravljene ili izbrisane uplate;
  - 9.5. upisom svih elektronskih komunikacija u vezi sa transakcijama plaćanja, beležeći vreme prenosa.
10. Čuvati evidenciju platnih transakcija u štampanom ili elektronskom formatu za period od najmanje pet (5) godina, u skladu sa računovodstvenim standardima i važećim pravilima CBK-a.
11. Izraditi plan za vanredne situacije, koji garantuje blagovremeno izvršavanje dnevnih radnji u KIPS-u u nepredviđenim okolnostima.
12. Vršiti periodične procene integriteta i održivosti njihove interne opreme koja je povezana sa KIPS-om.

Član 18.

Pristup učesnika međubankarskom platnom sistemu

1. Za pristup i komuniciranje sa KIPS-om, učesnici moraju da se pripreme sa hardverskom i softverskom infrastrukturom. Osim softverskih komponenti, "Gateway"-a i digitalnog sertifikata, CBK nije obavezna da podržava učesnike u drugoj tehničkoj infrastrukturi.

2. Svaki učesnik ima jedan ili više 'računara' za on-line komunikaciju u KIPS-u i odgovoran je za njihov rad.
3. Korisnici učesnika će sa svojih „računara“ pristupati veb aplikaciji sistema KIPS i obavljati funkcije koje ovaj sistem pruža.
4. KIPS aplikacija je dostupna učesnicima samo ukoliko su njihovi korisnici unapred opremljeni e-tokenom koji sadrži važeći sertifikat izdat od CBK-a.
5. CBK godišnje obnavlja e-token sertifikat korisnika sistema učesnika. U slučaju odlaska korisnika, učesnik mora da obavesti CBK da poništi postojeći sertifikat.
6. Za svakog učesnika, CBK će registrovati dva korisnika sa administrativnim pravima, zatim ovi korisnici mogu registrovati druge korisnike tog učesnika. Na zahtev učesnika, CBK može dati podršku za registraciju u KIPS za druge korisnike kao što su; registracija/zatvaranje korisnika, resetovanje lozinke, izdavanje tokena sa digitalnim sertifikatima itd.
7. Da bi zatražili podršku za registraciju/ zatvaranje korisnika, prijem/isporku tokena, ponovnu instalaciju/prijem sertifikata, učesnici šalju u CBK „Aplikaciju za korisnika i token“, prilog 2. ove uredbe.
8. Svaki zahtev za podršku od CBK-a vezana za korisnika, mora biti potpisan od odgovornog službenika dotične institucije i mora biti poslat CBK-u službenim imejlom , prethodno skeniranom ili odštampan.
9. Odgovor u vezi sa zahtevom za korisnika, od CBK-a će biti dat učesniku najkasnije do kraja sledećeg radnog dana.
10. CBK za svaku instituciju koja učestvuje će ponuditi prethodno određenu (engl. default) lozinku koja će se koristiti za pristup KIPS-u po prvi put nakon otvaranja korisnika ili nakon zahteva za promenu lozinke.
11. Zahtev za promenu lozinke mora biti poslat CBK-u službenim imejlom od kontakt osobe institucije učesnice.

Član 19.

Informacije potrebne u porukama ISO 20022

1. U svim slučajevima, poruke o transakcijama plaćanja koje se šalju KIPS-u moraju da sadrže najmanje:
  - 1.1. utvrđivanje informacija za identifikaciju dužnika i poverioca;
  - 1.2. referencu transakcije plaćanja;
  - 1.3. datum važenja plaćanja;
  - 1.4. opis transakcije plaćanja;
  - 1.5. iznos izražen u evrima.
2. Za svaku transakciju, kombinacija referentnog broja zajedno sa iznosom plaćanja i datumom važenja mora biti jedinstvena za svaku banku nalagodavca u okviru radnog dana.
3. Ukoliko datum važenja nije radni dan KIPS-a, ovaj zadnji odbija transakcije plaćanja primljene za taj dan.

Član 20.

Radno vreme u međubankarskom platnom sistemu

1. KIPS će raditi svakog dana od ponedeljka do petka, osim službenih praznika utvrđenih Zakonom o službenim praznicima u Republici Kosovo i u odlukama CBK-a.
2. Radno vreme i sesije kliringa u KIPS-u se uređuju od strane CBK-a i isto se postavlja/ objavljuje u aplikaciji ovog sistema (gde svi učesnici mogu da ga vide bilo kada) i na veb stranici CBK-a.
3. CBK može produžiti ili smanjiti radno vreme u KIPS-u u nepredviđenim i vanrednim situacijama, u određenim slučajevima za transfer plaćanja potrebnih za likvidnost učesnika, u slučajevima tehničkih problema koji su mogli uticati na radne postupke i u slučaju posebnih zahteva od državnog značaja.
4. Učesnici se upoznaju o svim promenama u radno vreme službenim imejlom ili porukom Camt.998.

Član 21.

Provera o dovoljnosti sredstava

1. Transakcija plaćanja se izvršava samo ako na računu učesnika zaduženja ima dovoljno sredstava.
2. Dovoljnost sredstava na računu učesnika utvrđuje se stanjem na računu kao i minimalnom obaveznom rezervom.
3. Učesnici prate stanje dotičnih računa i preduzimaju mere da obezbede neophodnu likvidnost za izmirenje transakcija plaćanja.
4. Računi dva učesnika obuhvaćenih u plaćanje se zadužuju, odnosno kreditiraju, generišući potvrđne poruke u skladu sa odgovarajućem formatu KIPS-a.
5. U slučajevima postupaka za nemogućnost plaćanja učesnika, pitanja u vezi sa okončanjem izmirenja su uređena u skladu sa odgovarajućim propisima CBK-a.

Član 22.

Redosled uplata na čekanju

1. Uplate koje ne mogu da se izvrše zbog nedovoljnih sredstava na računu za izmirenje učesnika KIPS-a stavlja u redosled čekanja i ponovo proverava od strane sistema kad god se promene podaci o sredstvima na računu za izmirenje učesnika.
2. Redosled uplata i provera dovoljnosti sredstava vrši se na osnovu prioriteta/prednosti koju učesnici daju transakcijama plaćanja kao i vremena dolaska (prema FIFO metodi).
3. Ovaj redosled se može menjati samo u slučajevima iz člana 24. ove uredbe.
4. Svaka vrsta transakcije plaćanja ima opseg prioritnog kôda u koji učesnici moraju postaviti kôd.

Član 23.

Nivoi prioriteta

1. Svakom plaćanju se daje jedan od sledećih nivoa prioriteta:

- 1.1. prvi nivo se daje izmirenju neto transakcija kliringa od ACH-a;
- 1.2. drugi nivo se daje plaćanjima pokrenutih od CBK-a;
- 1.3. treći nivo daje plaćanjima između učesnika;
- 1.4. četvrti nivo je dat prioriternim plaćanjima za račune klijenata učesnika.

Član 24.

Ponovna klasifikacija uplata u redu čekanja

1. Osim naloga za neto otplatu, otplatu kredita tokom dana i plaćanja pokrenutih od strane CBK-a, svaki učesnik može ponovo klasifikovati svoja plaćanja, menjajući redosled plaćanja u redu.
2. Svaki učesnik može da promeni redosled svojih uplata, koje su još uvek neplaćene u redu, u okviru istog prioriteta. Redosled se vrši promenom koda prioriteta unutar opsega kôdova za tu vrstu transakcija.
3. CBK takođe može da izvrši ponovnu klasifikaciju uplata u redu kada je učesnik zatražio ponovnu klasifikaciju.

Član 25.

Otkazivanje uplate na čekanju

1. Tokom radnog dana CBK može da otkáže uplatu na čekanju sve dok uplata nije izmirena:
  - 1.1. na poseban zahtev učesnika;
  - 1.2. kada CBK proceni da učesnik ne može da upravlja dotičnim redom zbog tehničkih problema.
2. Na kraju dana, ako ima neizmirenih uplata u redosledu učesnika, KIPS ih automatski poništava i učesnik se obaveštava odgovarajućom porukom ISO 20022.

Član 26.

Upravljanje grupnim uplatama

1. Učesnici kreiraju/beležu ili uvoze iz svojih internih sistema nekoliko tipova ACH transakcija plaćanja, koje sistem zatim grupiše, posebno za svaku korisničku banku.
2. U ACH komponenti se obrađuju kreditni transferi i transferi zaduženja. Kreditni transferi se dele na transakcije: normalne, žiro, masovne, plate/penzije i vraćene.
3. Učesnici obezbeđuju da svaka grupa transakcija plaćanja ima jedinstveni referentni broj.
4. Svaka grupna transakcija plaćanja koju je ACH odbio može se ponovo poslati sistemu nakon ispravke od dotičnog učesnika. Ponovo poslata grupa mora imati novi referentni broj.
5. ACH sistem obrađuje grupe transakcija plaćanja male vrednosti po redosledu kojim se šalju (prema FIFO metodi).
6. Grupe transakcija plaćanja koje se prenose korisničkoj banci nakon izmirenja neto pozicija u RTGS-u, na kraju kliring sesije u ACH sistemu, imaju digitalni potpis nalogodavca platne transakcije.

7. Grupe sa platnim transakcijama direktnog zaduživanja obavljaju se u poslednjoj klirinškoj sesiji na dan važenja.

Član 27.

Provera grupnih uplata

1. KIPS odbija paketne transakcije plaćanja koje ne uspeju u procesu validacije.
2. KIPS obaveštava učesnika o grupama prihvaćenih ili odbijenih transakcija plaćanja putem fajlova koji se šalju sistemu. Poruka o odbijanju sadrži referentni broj odbijene serije, razloge za odbijanje i odgovarajući kôd greške.
3. KIPS potvrđuje grupne platne transakcije prema sledećim kriterijumima:
  - 3.1. sve grupe moraju imati digitalni potpis;
  - 3.2. BIC kôdovi za učesnike moraju biti na listi učesnika;
  - 3.3. sve transakcije plaćanja unutar grupe moraju imati isti datum važenja, istu vrstu transakcije i istog učesnika nalogodavca/dužnika;
  - 3.4. nijedna transakcija plaćanja male vrednosti poslata kao normalna ne bi trebalo da ima vrednost veću od gornje granice koju je odredio CBK;
  - 3.5. grupe sa transakcijama plaćanja male vrednosti šalju se u okviru određenog radnog rasporeda u KIPS;
  - 3.6. referentni broj grupe transakcija plaćanja mora biti jedinstven.

Član 28.

Operativne procedure za kliring sesije

1. Tokom radnog dana, u ACH komponenti se odvijaju tri ili više sesija kliringa.
2. ACH sistem za učesnike generiše sledeće informacije:
  - 2.1. izveštaji prethodnih dana;
  - 2.2. početak sesije kliringa;
  - 2.3. početak prijema fajlova;
  - 2.4. kraj prijama fajlova;
  - 2.5. slanje neto obračuna KIPS-u;
  - 2.6. završetak sesije;
  - 2.7. izvršene izmene u završnom preseku, rasporedu radnog dana, kalendaru, izmena statusa učesnika u sistemu;
  - 2.8. poslednji izveštaji dana;
  - 2.9. izveštaji koji se generišu pri izmirenju;
  - 2.10. dnevni i mesečni obračunski izveštaj.

3. ACH sistem automatski odbija grupe sa transakcijama direktnog zaduživanja i odbijenim direktnim zaduživanjem koje nisu odobrene pre konačnog preseka.
4. Grupne transakcije plaćanja, veličine veće od 10 hiljada transakcija plaćanja, svaki učesnik mora poslati najkasnije trideset (30) minuta pre završetka poslednje sesije kliringa.
5. Transakcije plaćanja koje nisu obrađene u jednoj kliring sesiji se prenose na sledeću sesiju, dok se transakcije koje nisu obrađene u poslednjoj kliring sesiji se odbijaju.

Član 29.

Postupci za transakcije direktnog zaduženja

1. Prenos direktnog zaduživanja koji se sprovodi preko KIPS-a je prenos zaduženja u kojem je nalogodavac (inicijator) je plaćeni, banka nalogodavca (inicijatora) je banka plaćenog, banka primalac je banka platioca, a primalac transfera direktno zaduživanje je platilac.
2. U KIPS-u se obrađuje nekoliko vrsta transakcija koje se odnose na direktno zaduživanje, kao što su; zahtev za direktno zaduživanje, odbijanje transakcije direktnog zaduživanja, zahtev za vraćanje direktnog zaduživanja i ovlašćenje za direktno zaduživanje.
3. KIPS prima transakcije direktnog zaduživanja u bilo kom trenutku od otvaranja radnog dana (Open for Business) do početnog zaključenja (Initial cut-off). Nakon prijema ovih transakcija KIPS će ih grupirati i poslati banci platioca.
4. Transakcije zahteva za direktno zaduživanje moraju biti podnete najmanje dva (2) radna dana pre datuma izmirenja.
5. Izvršenje transakcija direktnog zaduživanja vrši se u trećoj (3) sesiji kliringa na datum izmirenja.
6. KIPS prihvata odbijanje transakcija direktnog zaduženja samo ako su poslate pre otvaranja treće (3) sesije na dan izmirenja i sve dok odbijene transakcije imaju status na čekanju.
7. Za izmirenja transakcija direktnog zaduživanja na račun učesnika, zajedno sa svim ACH transakcijama te sesije, KIPS kreira neto transakciju kliringa.
8. Za svaku vrstu transakcije direktnog zaduživanja, KIPS koristi različite vrste ISO 20022 poruka koje su objašnjene u tehničkoj dokumentaciji u KIPS-u.

Član 30.

Rešavanje situacije 'Gridlock'

1. CBK interveniše kako bi rešio situaciju blokade kroz mehanizam 'Gridlock'.
2. KIPS primenjuje Gridlock mehanizam za izbor uplata čija izmirenja su moguća na osnovu bilateralnog ili multilateralnog kliringa. Ova intervencija se sprovodi samo pod uslovom održavanja FIFO redosleda transakcija plaćanja.
3. KIPS automatski aktivira Gridlock mehanizam u unapred određenim vremenskim intervalima.
4. CBK može ručno da aktivira Gridlock mehanizam, u slučajevima kada smatra neophodnim.

Član 31.
Odbijene uplate tokom dana

1. KIPS sistem automatski odbija:
  - 1.1. transakcije plaćanja na račun clijenata učesnika, koji ulaze u ovaj sistem nakon završetka radnog vremena za ovu vrstu uplate;
  - 1.2. transakcije plaćanja između učesnika, koji ulaze u sistem nakon završetka radnog vremena za plaćanja.

Član 32.
Izmirenje neto kliring transakcija

1. Nalog za neto izmirenje transakcija plaćanja izvršenih u KIPS-u se izvodi iz rezultata kliringa komponente ACH.
2. U svakoj sesiji ACH kliringa, KIPS kreira za svakog učesnika neto transakciju za izmirenje svih transakcija poslatih i primljenih za tu sesiju.
3. Izmirenje neto transakcija se ostvaruje samo ako svi učesnici sa neto dužničkim pozicijama imaju dovoljno sredstava na svojim računima za izmirenje.
4. Učesnici moraju imati mere za obezbeđivanje dovoljnih sredstava na svojim računima za izmirenje, za brzo izmirenje svojih neto obaveza.
5. U slučajevima nemogućnosti izmirenja neto kliring transakcija zbog nedovoljnih sredstava, učesnici mogu koristiti transakcije za dnevnu podršku likvidnosti.
6. Neto transakcije iz ACH komponente za kliring sesiju su konačne i registracija ili uplata neće biti vraćeni, ponovo plaćeni ili uklonjeni.

Član 33.
Centralna banka Kosova kao učesnik u međubankarskom platnom sistemu

1. CBK vrši transakcije plaćanja na sledeći način:
  - 1.1. transakcije plaćanja koje se odnose na odraz emisije i dospeća hartija od vrednosti u KIPS-u;
  - 1.2. podizanja gotovine i depozita za radnje pokrenute od CBK-a, kao i njihova plaćanja koja proističu iz operativnih aktivnosti;
  - 1.3. isplate kamata i primenljivih novčanih kazni u skladu sa odredbama izdatim od strane CBK-a;
  - 1.4. uplate od MF/Trezora i drugih clijenata CBK-a;
  - 1.5. uplate CBK-a kao učesnika u sistemu KIPS-a, koja potiču iz njene operativne aktivnosti.

Član 34.
Validacija i vraćanje primljenih transakcija

1. Za isplate obrađene preko ACH modula, uključujući isplate plata i druge socijalne šeme po nalogu vladinih institucija, banka primalac će kreditirati korisnika na osnovu samo broja računa korisnika,

uvek poštujući zakonski okvir na snazi za poštovanje uslova za sprečavanje pranja novca i protiv finansiranja terorizma.

2. Banka korisnica je predmet postupka za vraćanje transakcije koju je primila od banke nalogodavca. Ukoliko banka korisnica nije u mogućnosti da izvrši prenos sredstava na račun korisnika, platne transakcije vraća banci nalogodavcu u roku od narednog radnog dana.
3. Prilikom vraćanja pogrešne transakcije, banka korisnica mora da uključi elemente za identifikaciju platne transakcije koju je primila, kao i da opiše razlog vraćanja.

Član 35.

Računi u međubankarskom platnom sistemu

1. Svaka licencirana banka vodi svoje stanje u KIPS-u na dva podračuna; račun za izmirenje i račun obavezne rezerve. Sredstva se mogu preneti sa računa za izmirenje na račun rezervi i obrnuto.
2. Račun za izmirenje predstavlja bilans sredstava koje učesnik održava u glavnoj knjizi u CBK-u bez iznosa koji se drže na računima rezervi, a ovaj bilans je iznos raspoloživih sredstava za opšte svrhe izmirenja.
3. Račun za izmirenje će se koristiti za operacije KIPS-a i ovaj račun ne može preći u negativni bilans.
4. Svako kretanje ili poboljšanje bilansa na tekućem računu banke u matičnoj knjizi računovodstva u Centralnoj banci, koje nastane nakon isteka dana, a pre početka narednog dana u KIPS-u, odražava se na računu za izmirenje u KIPS-u. U trenutku kada KIPS počinje sa radom narednog dana, ove transakcije u KIPS sistemu ne mogu se evidentirati sa datumom važenja prethodnog dana.
5. Za svaku učesničku banku, KIPS automatski otvara dva privremena tehnička računa; račun kolaterala od hartija od vrednosti za dnevnu podršku likvidnosti (ILF), kao i račun za izmirenje neto transakcija klirinških sesija.
6. Pored računa navedenih u ovom članu, nebankarski učesnici mogu otvoriti i druge račune za izmirenje transakcija, poznatije kao PACS računi.

Član 36.

Podrška zajmom tokom dana za likvidnost

1. CBK može obezbediti zajam tokom dana uz kolateral u obliku državnih hartija od vrednosti koje se drže u SRR-u.
2. SRR obaveštava KIPS o vrednosti preuzetih obaveza za svakog učesnika. KIPS drži ovu vrednost na kolateralnom računu za svakog učesnika. Ova vrednost je tada dostupna KIPS-u za automatsko podizanje tokom dana, kako bi automatski stvarao zajam tokom dana do vrednosti založenog kolaterala. Kredit tokom dana se koristi za povećanje vrednosti raspoloživih sredstava na računu za izmirenje učesnika.
3. U slučajevima zahteva za kredit tokom dana, na kraju dana učesnici moraju obezbediti dovoljno sredstava na računu za izmirenje.

Član 37.

Jednodnevni zajam za likvidnost

1. Ako banka nije u mogućnosti da vrati zajam tokom dana za široku likvidnost na kraju radnog dana u KIPS-u, CBK može produžiti zajam tokom dana na jednodnevni zajam za likvidnost za dotičnu banku, primenjujući kamatu koja je određena sa politikom kamatne stope CBK-a.
2. Otvaranjem sistema SRR i KIPS i početkom narednog radnog dana, CBK će automatski vratiti preostali iznos zajma kao i odgovarajuću kamatu, zaduženjem bankovnog računa za izmirenje.
3. Banka ne može da obrađuje platne transakcije sa svog računa za izmirenje dok se ne plate sve obaveze po osnovu jednodnevnog zajma za likvidnost i dok račun za izmirenje banke ne dostigne iznos minimalne obavezne rezerve za taj dan.

Član 38

Alati za upravljanje likvidnošću

1. KIPS nudi nekoliko sredstva za upravljanje likvidnošću učesnika, kao u sledećim pod stavovima:
  - 1.1. Pristup u realnom vremenu u računima učesnika KIPS-a za korisnike učesnika;
  - 1.2. Razni izveštaji i obaveštenja za praćenje tokova sredstava na računima učesnika;
  - 1.3. Učesnicima je omogućena registracija parametara za obračun obavezne rezerve kao i prenos sredstava između računa;
  - 1.4. KIPS nudi mogućnost upravljanja transakcijama na čekanju, kao što su; otkazivanje transakcija, promena prioriteta, korišćenje kolaterala itd.;
  - 1.5. Preko KIPS-a nudi se mogućnost korišćenja kredita tokom dana i jednodnevnog kredita u skladu sa propisima CBK-a za zajmove tokom dana i jednodnevne zajmove;
  - 1.6. Da se ne bi stvarala opterećenja za korišćenje likvidnosti na kraju dana, KIPS nudi mogućnost primene podsticaja na tarife za uplate koje se šalju u prvom delu dana.

Član 39.

Minimalni bilans obavezne rezerve

1. Na osnovu Uredbe o minimalnim bankarskim rezervama, CBK postavlja minimalni bilans na računima banaka učesnica. U KIPS sistemu ovo stanje se drži na podračunu obavezne rezerve i sredstva sa ovog računa se ne mogu koristiti za izmirenje.
2. Obračun minimalnog bilansa vrši KIPS automatski na osnovu parametara koje su unapred prijavili učesnici u ovom sistemu, u skladu sa Uredbom CBK-a o minimalnim rezervama banaka kao i 50% gotovine koja se drži kod učesnika.
3. Parametar 50% gotovine učesnici moraju prijaviti svakog radnog dana najkasnije do 11:00 časova. Nakon prvog prijavljivanja, prema potrebi učesnici mogu da ažuriraju ovaj parametar nekoliko puta tokom radnog dana.

Član 40.
Nepredviđeni događaji

1. Nepredviđeni događaji se klasifikuju na sledeći način:
  - 1.1. prekid komunikacije sa učesnikom;
  - 1.2. prekid komunikacije u VPN u okviru CBK-a;
  - 1.3. drugi nepredviđeni prekidi KIPS sistema;

Član 41.
Prekid komunikacije među učesnicima

1. Ako učesnik naiđe na tehničke poteškoće koje sprečavaju obradu transakcija plaćanja ili praćenje preko računara u KIPS-u, obaveštava CBK u roku od 30 minuta od trenutka kada su ove poteškoće utvrđene.
2. Učesnici odmah obaveštavaju CBK o svakoj promeni okolnosti ili uslova rada sa poteškoćama.
3. Po prijemu obaveštenja od učesnika, CBK razmatra problem i upućuje učesnika na alternativne opcije u roku od dva sata od prijema obaveštenja.

Član 42.
Nepredviđeni događaji u komunikaciji

1. Za povezivanje sa KIPS sistemom, učesnici koriste dve direktne VPN veze (od CBK objekta do glavnih kancelarija učesnika) sa optičkim vlaknima koje obezbeđuju dve različite lokalne telekomunikacione kompanije.
2. U slučajevima dužeg prekida VPN veze do 30 minuta, CBK obaveštava učesnike imejlom ili telefonom o prekidu sistema i učesnici ostaju povezani sa računarom, tako da se omogućava prijem obaveštenja ili potrebna uputstva od CBK-a.
3. U slučajevima kada je nemoguće ponovo uspostaviti VPN vezu u roku od dva (2) sata, učesnici po uputstvima CBK-a dolaze u CBK kako bi ručno registrovali svoje uplate na pristupnoj tački KIPS-a.

Član 43.
Pristupna tačka u međubankarski platni sistem

1. U slučaju kvara na VPN vezama koje omogućavaju učesnicima da pristupe KIPS-u sa svojih lokacija, OPS u svojoj operativnoj kancelariji održava pristupnu tačku za hitne slučajeve za učesnike.
2. Sa ove pristupne tačke učesnici mogu da registruju RTGS plaćanja preko modula PO, primaju izveštaje o usaglašavanju i obavljaju druge osnovne funkcije za praćenja računa. Da bi pristupili KIPS-u sa pristupne tačke, korisnici učesnika moraju poneti svoj e-token.

Član 44.

Evidentiranje nepredviđenih događaja

Svaki učesnik odmah evidentira sve nepredviđene događaje i probleme uočene u sistemu i prijavljuje ih CBK-u najkasnije dva (2) radna dana.

Član 45.

Prelazak na Centar za kontinuitet poslovanja

1. Neobični slučajevi rada sa KIPS-om uglavnom mogu biti; slučajevi da KIPS uopšte ne radi u roku od dva (2) sata, slučajevi kada zbog problema u mrežnoj infrastrukturi jedan ili više učesnika ne mogu da pristupe KIPS-u kao i izuzetni slučajevi kada cela infrastruktura KIPS-a - zajedno sa svojim osobljem ne može da radi iz obične lokacije.
2. U slučajevima kada uprkos podršci OIT-a i kompanije za ugovaranje održavanja KIPS-a, prijavljeni problemi kada uopšte ne radi KIPS ne mogu biti rešeni u roku od dva sata, CBK će se povezati na postojeći sistem KIPS-a u centru za kontinuitet poslovanja.
3. U izuzetnim slučajevima kada cela infrastruktura KIPS-a zajedno sa osobljem i kancelarijom i drugim sistemima u CBK-u ne može da radi iz obične lokacije, onda CBK može odlučiti da radi iz centra za kontinuitet poslovanja.
4. U slučajevima rada iz centra za kontinuitet poslovanja, CBK obaveštava institucije učesnice, odakle se po potrebi šalju učesnicima; nove adrese za pristup KIPS-u i njegovim komponentama, spisak kontakata za komunikaciju sa osobljem OOPS-a, kao i druge neophodne detalje u vezi sa rokovima rada u ovom centru.
5. CBK sprovodi najmanje jedan (1) put godišnje, testiranje postupaka za tranziciju KIPS-a u centru za kontinuitet poslovanja.

Član 46.

Prekid međubankarskog platnog sistema

1. CBK može delimično ili potpuno da prekine rad KIPS-a, u okolnostima kada bi nastavak njegovog rada imao negativan uticaj na stabilnost sistema, odmah obaveštavajući učesnike o tome.
2. Tokom perioda prekida rada sistema, rad se obavlja na način utvrđen od strane CBK-a.
3. CBK obnavlja rad KIPS-a što je pre moguće, odmah obaveštavajući sve učesnike.

Član 47.

Upravljanje promenama i njihova kontrola

1. Promene u sistemu KIPS su sledeće:
  - 1.1. funkcionalne i tehničke promene KIPS-a;
  - 1.2. promene u standardima komunikacijskih poruka;
  - 1.3. promene u VPN itd.

2. CBK obaveštava i upućuje učesnike pre sprovođenja planiranih promena KIPS-a, kada ove promene utiču na učesnika.
3. Učesnici se obaveštavaju o potrebnim promenama ili poboljšanjima u postupcima kao i u dopunskoj dokumentaciji sistema KIPS-a.
4. Svaka promena se testira u test sistemu pre nego što se sprovodi u glavni sistem KIPS-a.
5. U slučaju promena u radu KIPS-a, svi učesnici se unapred obaveštavaju, dajući im potrebno vreme da se pripreme kao i da stvore potrebne uslove za testiranje povezanosti svojih sistema sa KIPS-om.
6. CBK, uglavnom ili na obrazloženi zahtev učesnika, može izvršiti izmene u sistemu KIPS-a, kako bi obezbedio njegov normalan rad.
7. CBK, nakon razmatranja obrazloženog zahteva učesnika, obaveštava ga o prihvatanju ili odbijanju istog, uz ovo obaveštenje sa dotičnim argumentima.

Član 48. **Ovlašćena lica**

1. Svaki učesnik dostavlja informacije o ovlašćenim licima koja su odgovorna za komunikaciju sa CBK-om u vezi sa:
  - 1.1. konfiguracijom korisnika;
  - 1.2. promenom korisničkih profila;
  - 1.3. brisanjem korisnika iz sistema;
  - 1.4. upravljanjem e-tokenom i isporukom krajnjem korisniku;
  - 1.5. izveštavanjem o radnim i tehničkim pitanjima.
2. CBK mora ažurirati listu svih ovlašćenih učesnika, u posebnom dosijeu.
3. Učesnici KIPS-a moraju odmah obavestiti CBK za svaku promenu u listi ovlašćenih lica.

Član 49. **Podrška korisnicima međubankarskog platnog sistema**

1. CBK održava centar za podršku korisnika KIPS-a, gde učesnici mogu da upute probleme koji se pojave tokom radnog dana KIPS-a.
2. CBK obaveštava učesnike putem imejla o kontakt osobama.
3. Slučajevi za koje će biti pružena podrška su uglavnom slučajevi o preprekama/prekidima u radu KIPS-a koje primećuje osoblje OOPS-a, kao i slučajevi koje prijavljuju učesnici.
4. Za slučajeve prijavljene od strane učesnika, relevantno osoblje ovih institucija mora prvo da analizira uputstva i tehničku dokumentaciju o radu KIPS-a u vezi sa pojavom problema. Takođe, ovi zadnji treba da šalju detaljne informacije o prirodi problema prilikom prijavljivanja problema.
5. Slučaj se prijavljuje imejlom na zvaničnu adresu za korisničku podršku CBK-a, gde se prilažu dokumenti sa objašnjenjima/činjenicama o prirodi problema.

Član 50.

Odgovornost za izuzetne slučajeve

1. Učesnici u sistemu ne snose odgovornost za štete nastale neispunjavanjem obaveza definisanih ovom uredbom, nastale usled nepredviđenih događaja iz člana 38. ove uredbe, vanrednog stanja, ratova, demonstracija, elementarnih nepogoda i za bilo koje druge okolnosti van njihove kontrole, kao i kao ishod bilo koje druge više sile.
2. Učesnik koji nije u mogućnosti da izvršava svoje obaveze iz razloga iz stava 1. ovog člana, mora:
  - 2.1. da pismeno obavesti CBK o uzroku i stepenu koji je sprečio da ispuni svoje obaveze;
  - 2.2. da uloži sve razumne napore da se što pre nastavi sa ispunjavanjem obaveza i da istovremeno nastoji da minimizira negativne efekte uzroka iz stava 1. ovog člana.

Član 51.

Poverljivost

1. Učesnici sistema moraju:
  - 1.1. da sprovode pravila o poverljivosti informacija na sve platne transakcije koje prima KIPS;
  - 1.2. učesnici KIPS-a mogu razmenjivati informacije sa bilo kojim drugim učesnikom, u vezi sa bilo kojim aspektom rada ili administracije ovog sistema;
  - 1.3. Svaki od učesnika obučava dotično osoblje, koje ima pravo da koristi informacije o transakciji uplate primljene u sistemu KIPS-a za održavanje poverljivosti ovih informacija, u skladu sa pravilima o poverljivosti i odredbama ove uredbe;
  - 1.4. CBK i učesnici imaju isti nivo brige za zaštitu informacija koje druga strana smatra poverljivim;
  - 1.5. Odredbe ovog člana primenjuju se od strane učesnika i CBK-a, čak i nakon zatvaranja računa izmirenja učesnika.

Član 52.

Tarife za međubankarski platni sistem

1. Banke i drugi učesnici u KIPS-u će plaćati tarife za usluge koje pruža ovaj sistem kao što su; priključivanje na KIPS, tarife za održavanje telekomunikacionih veza, tarife za realizaciju međubankarskih transakcija plaćanja, tarife za održavanje korisnika i sve ostale naknade koje može da odredi CBK.
2. Za transakcije poslate KIPS-u u prvom delu radnog dana, CBK primenjuje procentualni popust u odnosu na glavnu naknadu koja se primenjuje za tu vrstu platne transakcije.
3. Za svaku transakciju poslatu KIPS-u, CBK naplaćuje tarifu transakcije samo za instituciju koja šalje, dok za instituciju koja prima ne primenjuje se tarifa.
4. Tarife u KIPS-u se obračunavaju svakodnevno, dok račun sa ukupnim danima za dati mesec izvršava se prvog radnog dana narednog meseca, zaduživanjem računa učesnika u KIPS-u.

5. Svi učesnici u platnom sistemu mogu iz ovog sistema da vade račune obračunate svakog dana za dati mesec a istovremeno mogu da vide transakciju koja je zadužila njihov račun za vrednost računa koja je izvršena prvog dana narednog meseca.
6. CBK obaveštava učesnike putem imejla o izvršenju računa za tarife celog meseca, na jednog od prva dva radna dana sledećeg meseca.
7. Za međubankarska plaćanja koja se obrađuju preko KIPS-a, korisnička banka transakcije neće svojim klijentima naplaćivati tarifu za primljene transakcije, osim u slučajevima plaćanja naplate, kao što su žiro, direktno zaduživanje ili druge vrste plaćanja koje se vrše uz dogovor o podeli tarife.
8. CBK može promeniti tarife za usluge KIPS-a i biće objavljene najmanje mesec dana pre njihovog važenja.

Član 53.

Uputstvo za rad međubankarskog platnog sistema

U okviru utvrđenom ovom uredbom, prema potrebi, Izvršni odbor Centralne banke Kosova izdaje uputstva za rad međubankarskog platnog sistema.

Član 54.

Ukidanje

Stupanjem na snagu ove uredbe ukida se Uredba o međubankarskom platnom sistemu koju je usvojio Odbor CBK-a 1. avgusta 2018. godine.

Član 55.

Aneksi

1. U prilogu ove uredbe su aneksi:
  - 1.1. Pismo saglasnosti za učešće u međubankarskom platnom sistemu – KIPS;
  - 1.2. Aplikacija za korisnike i e-token.

Član 56.

Izvršenje, popravne mere i kazne

Svako kršenje odredbi ove uredbe biće predmet kaznenih mera, kao što je definisano u Zakonu o CBK-u i Zakonu o platnom sistemu.

Član 57.

Stupanje na snagu

Ova uredba stupa na snagu petnaest (15) dana od dana usvajanja iste.

Bashkim Nurboja
Predsednik Odbora Centralne Banke Republike Kosovo

Pismo saglasnosti za učešće u međubankarskom platnom sistemu – KIPS

Ovim pismom saglasnosti, učesnik se slaže sa sledećim kriterijumima:

1. Učesnik će poštovati i sprovoditi uredbu o sistemu KIPS-a i dotično uputstvo o radu;
2. Učesnik potvrđuje prijem kopije Uredbe KIPS-a i da je upoznat sa uputstvima za korišćenje KIPS-a;
3. Učesnik uzima na sebe da neće negativno uticati na efikasnost KIPS-a i na integritet poslatih i primljenih platnih transakcija, izmirenje tih transakcija ili ugroziti KIPS sistem;
4. Učesnik uzima na sebe da plati tarife i druge obavezne dažbine navedene u odgovarajućim propisima CBK-a.
5. Prava i obaveze predviđene ovim pismom saglasnosti ne važe samo za sistem KIPS-a, već se primenjuju i na sve ostale učesnike koji su pristali da poštuju i primenjuju propise, sporazume i dotična uputstva KIPS-a;
6. Učesnik ovim dokumentom ovlašćuje CBK da upravlja njegovim računima koji se drže u KIPS-u u cilju pravilnog rada ovog sistema;
7. Da bi koristili KIPS sistem, učesnici moraju da popune sledeću aplikaciju:

Aplikacija za učešće u KIPS-u	
Za:	Odeljenje za platni sistem Centralna banka Republike Kosovo
Od:	Ime podnosioca zahteva:
	Mesto:

	Broj biznisa:	
	Adresa glavne kancelarije:	
	SWIFT BIC:	
	Račun za izmirenje:	
	Kontakt osoba za rad u platnim sistemima:	
	Broj telefona:	
	Broj faksa:	
	Email:	
	Kontakt osoba za IT usluge	
	Broj telefona:	
	Broj faksa:	
	E-mail:	
	Željeni datum početka: <i>(Ovo je željeni datum od kada podnosilac želi da započne korišćenje KIPS-a.)</i>	

Potpis učesnika:

Puno ime direktora:	Potpis:	Datum:

Aplikacija za korisnike i e-token

Za:	Odeljenje za platni sistem Centralna banka Republike Kosovo	
Od:	Ime učesnika	
	Ime kontakt osobe:	
	Broj telefona	
	E-mail:	
Podaci o vrsti zahteva i korisniku		
Vrsta zahteva:	☐ Otvaranje korisnika ☐ Novi e-token ☐ Zatvaranje korisnika ☐ Ponovno instaliranje sertifikata u E-token ☐ Resetovanje lozinke ☐ Dostava E-tokena ☐ Resetovanje lozinke na E-tokenu	
Sistem:	☐ ATS ☐ PO	
Ime korisnika:		
Korisnik/username		
Vrsta korisnika	☐ <i>Operater</i> ☐ <i>Administrator</i>	
Položaj i radno mesto:		
E-mail i telefon		
Ostali detalji o zahtevu, opravdanost		
Podaci odobravaoca zahteva od strane učesnika		
Ime i položaj:	Potpis:	Datum:

Odobrenje od strane CBK-a

OPS:	OIT:	Datum:
------	------	--------